

[K desátému výročí sovětské intervence ze srpna 1968]

16. VI. [780616-1]

(27) (3) (SSaŽ – Vysočany, 16. 6. 78 odpoledne.)

Problém (resp. skutečnost) přítomnosti sovětských vojsk na našem území nepovažuji za primárně důležitý, ačkoliv obecné mínění má za to, že v tom je třeba vidět základ a zdroj naší současné neutěšené situace. Nejde mi jen o to, že takto porušená zásada státní suverenity volá po kritice a nápravě, ale že neexistují reálné prostředky, jak to zajistit. Mám na mysli spíše to, že zásada státní suverenity jednak není ze strany silnějších států, zejména velmocí, dodržována ve velmi četných případech, zejména však to, že tato zásada nemá vždy pozitivní důsledky. Státní mocenské prostředky jsou v nové době tak mohutné a prakticky nenapadnutelné, že mohou donutit občanstvo k poslušnosti nebo k mlčení i tam, kde naprostá jeho většina je proti existujícímu režimu nebo přinejmenším proti jeho současným představitelům. V takových diktaturách nemají občané šanci na změnu k lepšímu, leda v případech nějakého otřesu (např. katastrofy hospodářské, vojenské konflagrace apod.). Respektovat v takových případech zásadu státní suverenity je pak jen ukázkou cynismu okolních států, neboť státní suverenita může být a jest založena pouze na suverenitě každého jednotlivého občana. Staví-li se však nad vůli občanů a proti ní, pak neexistují důvody, proč takovou zásadu respektovat, neboť jde o nepravou, falešnou suverenitu státu, kde člověk byl a vždy znovu je sám sobě a svému poslání odcizován. Jistěže tu je nebezpečí zneužití tohoto hodnocení, ale k tomu dochází přece v četných případech i tak, při selektivní aplikaci zásady respektování každé státní suverenity.

Navíc ona abstraktní zásada zanedbává zcela případy, kdy suverenita lidu (tj. nějakého národního apod. společenství) se ještě nemohla řádně **prosadit** a kdy k jejímu prosazení musí být zlomena nebo oslabena státní moc, která tomu násilně brání. V důsledku toho ona na první pohled respektuhodná zásada znamená jen to, že se různé existující státní útvary navzájem uznávají, aniž by legitimnost jejich existence byla vůbec posuzována (obvykle jsou posuzovány zcela jiné záležitosti). Tak se může stát, že Arménie je rozdělena mezi tři cizí státy, takže Arménům není přiznáváno právo na státní suverenitu. Naproti tomu právo na sebeurčení včetně práva na vlastní stát se přiznává stejně tak státně neexistujícím Palestincům. Z toho je vidět, že zásada práva na sebeurčení i zásada respektování suverenity existujících států je **konfúzní**, připouští různé

výklady a různé způsoby jednání a má ve své aplikaci charakter ideologie, nikoliv principu či zásady.

Svět se bude postupně stále více integrovat – a to znamená, že zásada státní suverenity bude čím dál víc relativizována a omezována. Proto naše námitky proti intervenci ze srpna 1968 a proti pokračující přítomnosti cizích (tj. sovětských) jednotek v naší zemi není dobré zakládat na argumentech porušení suverenity, nýbrž na něčem méně formálním a více obsahovém. Mám za to, že nějaké porušení státní suverenity nás v tomto případě tlačí mnohem méně než skutečnost, že se v důsledku intervence dostali k moci a vládě lidé nekvalitní a nekvalifikovaní, že v řadě oblastí se situace pronikavě zhoršila a někde se blíží vyslovené katastrofě.

Ačkoliv jsme jako národ a stát nikdy nestáli po boku poraženého potom hitlerovského Německa, jsme třicet tři roky po skončené válce v postavení poraženého (poražených). Nedisponujeme svobodně svým přírodním bohatstvím, nemůžeme se svobodně rozhodnout pro nejlepší hospodářskou politiku, politický život v zemi je zcela podvázan a kultura, zejména slovesná umění a společenské vědy, filosofie apod., jen živoří. Obyvatelstvu jsou utajovány základní informace o skutečném stavu hospodářství, budoucí generace jsou zatěžovány dluhy, o jejichž výši nebyla nikdy vydána zpráva, navíc vyčíslení v korunách by stejně nic neřeklo, protože nevíme, kolik naše koruna skutečně platí. Až nám jednou někdo otevře oči a ukáže nám tu spoustu (= spuštění), bude ovšem pozdě. Už dnes je možná pozdě. Jsme chudí a budeme chudí, chudé budou naše děti i jejich děti. Což by nebylo to nejhorší: ale budeme v několika generacích hrubě nevzdělaní, jako národ přestaneme existovat a vypadneme z dějin Evropy jako nepotřebný odpad.

Ze všech těchto důvodů nelze desáté výročí intervence ze srpna 1968 přejít mlčky. Okolnost, že se slova nehodlají ujmout politikové z r. 1968, nemůže být hodnocena jinak než jako jejich nové selhání. Nám nezbyvá než suplovat to, co měli udělat oni.